

Af Jan Kjær,
Better-World.dk
Fotos: Marie Jeanne Smets
/Lammhults Biblioteksdesign A/S

Champs-sur-Marne Learning Centre ENPC Academic Library, Frankrig

'Home away from home'

"Vi skaber et spændende rum – ikke kun til at låne bøger, men et sted, hvor man bare har lyst til at hænge ud, studere og forberede gruppearbejde", siger Louise Fogdal, der arbejder med at indrette næste generations brugervenlige biblioteker.

Det begyndte med noget så banalt som en kassationsrunde. Det fik biblioteket til at gå i dialog med underviserne om, hvad de skulle bruge for at lave uddannelse.

Reolerne var desuden for dårlige. "Det var spånpladeskrammel, og vi havde brug for professionelt inventar," siger Lise Alsted Henriksen, der er bibliotekar på UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole i Svendborg.

Budgetterne er små, så i første omgang havde biblioteket kun regnet med at få udskiftet reolerne, men nogle rigtige reoler blev i overskud et andet sted i UCL, og det gav pludselig helt nye muligheder for at gøre mere ved biblioteksrummet.

"Vi kan sagtens smække nye møbler op og skabe et lækkert rum.

Men min chef rådede os til at finde ud af hvilket bibliotek, vi vil skabe. Og vi vil, at den konkrete brug af rummet træder tydeligt frem. Så vi talte meget om, hvad biblioteket skal udstråle. Hvad skal vores undervisere og studerende opleve, se, mærke, føle her...?"

Inspirationen kom helt uventet fra en økologisk bager i Svendborg, som på væggen rask proklamerer: "Vi går ind for brød og kager. Utraditionelle. Lavet i hånden. Bagt på stenpladen flere gange mens kunderne ser på. Kunderne skal føle sig hensat til en tid, hvor brød og kager var håndværk og det var en fornøjelse at sætte tænderne i det."

Det førte til UCL-manifestet, som kan ses øverst på næste side.

Kerneopgaven for UCL Biblioteket i Svendborg er uddannelse.

"Vi er her, fordi vi uddanner informationskompetente pædagoger, sygeplejersker og serviceøkonomer – og vi står sammen med uddannelserne om den opgave. Så når pædagoguddannelsen i Svendborg har en særlig bevægelsesprofil, så er det også en del af vores DNA. Derfor er bevægelse med som den første og dermed vigtigste ingrediens i manifestet," forklarer Lise Alsted Henriksen og fortsætter:

"Det er et sjovt ord, *bevægelse*. Et dejligt homonym! Ordet bevægelse hjælper for eksempel os til at huske på, at uddannelserne, underviserne og de studerende bevæger og former biblioteket. En del nye studerende har desværre aldrig brugt et bibliotek før – og det udfordrer vi dem til med ordene *biblioteket er dit og mit*. Derfor kalder vi det *#voresbibliotek*. Det er ok sætte os bibliotekarer i bevægelse,

#voresbibliotek

Vi går ind for et bibliotek i bevægelse
Bladr, snus, læs!
Lån i 30 dage eller blot én, hvis det er nok
til at svare eller gøre dig nysgerrig.
Her finder du faglig viden og forskellige synspunkter
udvalgt med kvalitet, aktualitet og alsidighed
og med din faglighed for øje.
Biblioteket er for alle. Altid åbent og gratis.

Bolde og bibliotekarer larmer – bøgerne er stille.
Her er fest og fantasi! Her er fordybelse og ro.
Dine spørgsmål er guld; spørgsmål bevæger os.
Hvor der er vilje, er der veje til viden ...
Biblioteket er dit og mit,
derfor kalder vi det #voresbibliotek
Velkommen

UCL's manifest

og vi skal kunne tåle, at de studerende kræver noget af os. Måske har vi en idé om, hvad et bibliotek er, men det har de studerende måske også, det skal vi være åbne for at snakke om.”

Gulvplads, gear og gruppearbejdspladser

Den store ændring i forhold til tidligere er mere gulvplads.
”Nu kan der stå 35 studerende i rundkreds til undervisningsaktiviteter. Det kunne vi ikke før. Det er en fordel, for tidligere kunne jeg ikke holde øjenkontakt og fokus, for jeg kunne hverken se eller fornemme dem hele tiden. Det kan jeg nu. Det betyder, at vi alle sammen kan være lige meget med i den samtale, der foregår. Jeg kan bedre bruge min krop i formidlingen i det ny rum.”

Der er blevet plads til udstyr, f.eks. bolde, som er meget brugt af uddannelserne og som biblioteket har logistikken til at favne. Endda også til formidling af en depotsamling af skønlitteratur, primært billedbøger i et samarbejde med det lokale folkebibliotek.

Den anden store ændring er at den ny indretning og særligt variationen i de nye møbler giver mulighed for at man kan være til stede i rummet på mange forskellige måder. Her er f.eks. borde i alle højder.

”Man kan ligge, stå, sidde, flyde – man kan gemme sig af vejen i en hyggelig

krog, og man kan være super eksponeret midt i det hele og have øjenkontakt med alle”.

Forandringen af biblioteket har taget lang tid.

”Og det er ok, at det tager tid, for det kan give nye erkendelser undervejs,” siger Lise, der har et råd til andre bibliotekarer, der skal i gang med nyindretning.

”Tænk i *oneliners*. Skriv et manifest for bibliotekets fysiske og intellektuelle indhold. Hvordan skal du som bibliotekar og bruger sanse rummet? Hvordan skal din og deres kroppe være til stede i rummet?”

Et frirum for de unge

Louise Fogdal er projektansvarlig i virksomheden Lamhults Biblioteksdesign, der har hjulpet en lang række biblioteker i både ind- og udland med kreative løsninger. Alle billeder i denne artikel er fra deres projekter.

”Med vores indretning af forsknings- og uddannelsesbiblioteker ønsker vi at lokke de unge mennesker ind på biblioteket og virkelig bruge det. Vi skaber et spændende rum – ikke kun til at låne bøger, men et sted, hvor man bare har lyst til at hænge ud, studere og forberede gruppearbejde, fordybe sig eller bare ses med sine venner. Det skal være en positiv oplevelse for brugerne, være indbydende.

Og så er det vigtigt, at der også er plads til at kunne ændre opstillinger i indretningen, så der kan afholdes mindre foredrag, workshop, eller evt. en akustisk intimkoncert fredag eftermiddag.”

Bøger i stabelvis og tårnhøje reoler er i Louises øjne en saga blot.

”I dag skal man undgå at få for lukkede og pakkede biblioteker. Man skal kunne se igennem biblioteket og skabe zoner, så folk ikke føler sig isolerede og alene. Vi stiller meget lavere reoler ind og laver udstillinger hen over. Det skal være miljøer med gennemsigtighed og ikke lukke for meget af, for så får man ikke folk ind. Så det er helt anderledes end før i tiden, hvor man tapetserede hver kvadratmeter med høje reoler.”

Der er desuden mange studerende, der bor i små studieboliger – et værelse, en lille lejlighed.

”De har ikke disse faciliteter på deres hjemmeadresse. Derfor er det vigtigt at få et frirum, hvor man samtidig kan fordybe sig og dyrke det sociale. Vi laver zoner, så der plads til begge typer.”

Spørge målgruppen

Idéer til indretning kommer ikke ud af det blå. Louise og Lamhults Biblioteksdesign laver undersøgelser og spørger målgruppen til et givent bibliotek til råds.

Niels Brock Academic Library , Frederiksberg

”Det er vigtigt, at de bliver hørt, så de tager ejerskab på biblioteket, når det er færdigindrettet,” siger Louise og uddyber:

”Når vi har spurgt de unge, hvad der kan få dem til at bruge bibliotekerne mere, lyder svaret: det skal signalere et sted, man har lyst til at svinge forbi, drikke en kop kaffe og sidde og hænge ud. Det kan være man er på vej til næste time, holder en pause et par timer inden studiejobbet. Eller sidder i studiegruppen og clearer de sidste ting inden fremlæggelse. Det skal være et mødested mere end et sted, hvor de skal gå hen for al låne en bog. I stedet for at mødes på en cafe, som også er dyrere, er det vigtigt at have et sted, hvor man kan få klappet de sidste ting af.”

Hvad er vigtigst at tage hensyn til?

”Vi skal ramme så bredt som muligt. At imødekomme så mange menneskers ønsker som overhovedet muligt.”

Fedt, men dyrt at gå amok

Nogle gange er det muligt at skabe det ekstraordinære.

”Det er fedt at skabe plads til at gå lidt amok. Det kan være biblioteker i et lidt mere industrielt miljø. Lamper, der vokser ud af reoler. Noget der vokser, spirer, hvis det er natur og teknik, der skal signaleres. Når der er tale om en landbrugsuddannelse, kan man lave det dyrestationsagtigt. Stadig med et mere industrielt udseende. Råt træ, limtræ, krydsfiner, som man spraymaler på.”

Herning VIA University Academic Library

Louise har også sat anerkendte kunstnere til at male store vægge og lokal-kunstnere med graffiti. Nogle gange har de bygget små huse, hvor brugerne kan sætte sig ind med akustikløsninger. Og en kupe med et tog på vej ind i fremtiden.

”Det er dyrere, når man går amok, og da det er offentlige kroner, lægger det en begrænsning. Vi elsker, når vi kan folde vingerne ud og slå os løs,” smiler hun og fortsætter:

”Man kan lege med farver og ord. Lave hashtags og QR-koder, så der kommer informationer. Sørge for at der er interaktive skærme til rådighed. Der er rigtig mange muligheder, når man kan lege med interaktive, digitale løsninger. Det bliver man inspireret af, uanset om man er 17 eller 28 år. Man vil gerne udfordres i forskellige aktiviteter. På væggen, i gulvet eller i en boks med hovedtelefoner, hvor man får noget læst op.”

Bergen University Library, Norge

De dyrere løsninger kan ikke klares på det almindelige driftsbudget.

”Oftest søger bibliotekerne puljer til dette her. Mange fonde vil gerne have, at unge dygtiggøres, ikke mindst når det gælder medier og teknik. Vi bliver alle draget af det visuelle – ikke kun af at læse.”

Opdagelsesrejse

Dorthe Andersen er bibliotekar på UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole i Seebladsgade i Odense, som også har fået input af Louise Fogdal.

”Nogle gange bliver man så vant til rummet, så man ikke kan se noget andet. Louise kom med nye vinkler på rummet og 2-3 forslag til, hvordan man kunne indrette delrummene. Det gav nye øjne på processen og rummene. Noget vi slet ikke havde tænkt på. Det betød, at vi begyndte at tænke uden for vores egen boks. Vores egne idéer var ikke radikale nok. Louise kunne give noget ’nyt-nyt’.”

Seebladsgade har cirka taget halvdelen af Louises forslag, og resten har biblioteket modificeret.

Camberwell College of Art, Storbritannien

Vi ville gerne have de studerende til at opholde sig mere i biblioteket. Det er lykkedes.

Dorthe Andersen, bibliotekar, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, Odense

Noget kunne ikke realiseres med de ressourcer, der var til rådighed.

”Samlet set har det været en rigtig god proces at være igennem. Tankegange bliver udvidet. Vi tager lidt på eventyr. Noget bliver for vildt, andet for fjollet. Men det at gå på opdagelsesrejse i eget bibliotek var en fed del af processen.”

Dorthe er ikke i tvivl: ”Biblioteket er en helt anden oplevelse end tidligere. Vi har nu fået et mere åbent loungebibliotek og har fordoblet arealet ved at sammensmelte biblioteket med et fællesområde, der tidligere nærmest bare var et gennemgangsrum. Der er nu meget løse overgange mellem bibliotek og gangareal. Der er mere plads til, at grupper kan arbejde. Vi har store, magelige sofaer, og sommetider ligger de studerende ned. Udenfor har vi en gårdhave. Der er solskin og blomster. Det giver lidt mere hygge.”

Nemt at flytte rundt på opstillingen
Seebladsgade er meget mere end kolde vægge med bøger.

”Udtrykket ’Home away from home’ passer godt her. De studerende skal kunne mødes under de forhold de er vant til. Vi har det, der skal bruges til det faglige, men også til det sociale, så man kan hygge sig og slappe af.”

Der er almindelige borde at arbejde ved. Spil, de studerende kan hygge sig med. Sofaer med kaffeborde og udstillingsreoler og bogtårne med hjul på, så man kan flytte rundt på dem.

”Vi har en foretrukken opstilling, som vi starter med om morgenen. Men i løbet af dagen har de studerende rykket rundt på det hele.”

Coronaen har ikke gjort det nemt, men nu bruger de studerende biblioteket mere.

”Nu laver de interviews og videoer. Med gårdhaven i baggrunden og de hyggelige omgivelser fik de et meget professionelt interview i kassen. I næste uge kommer kommunikationsafdelingen for at optage video, fordi de også kan lide rummet.

Dorthe og de andre bibliotekarer er glade for den nye brug.

”Vi ville gerne have de studerende til at opholde sig mere i biblioteket. Det er lykkedes. Selv med de få studerende, der har fået lov til at komme tilbage under Coronaen, bliver rummet brugt hele dagen – hver dag.”

9

Bøger skaber videnbæring. På bibliotekerne bliver man fanget af titler og af udseendet. Det er vigtigt, at de unge bevarer en interesse for at gå hen og tage en bog og kigge i den og blive fanget. Og at alt ikke skal findes på nettet.”

Louise Fogdal, projektansvarlig

Bøgerne forsvinder ikke

Projektansvarlig Louise Fogdal arbejder målrettet på at få de unge indenfor i bibliotekerne.

”Bøger skaber videnbæring. På bibliotekerne bliver man fanget af titler og af udseendet. Det er vigtigt, at de unge bevarer en interesse for at gå hen og tage en bog og kigge i den og blive fanget. Og at alt ikke skal findes på nettet.”

Bøgerne forsvinder ikke helt, mener hun.

”Det er vigtigt at unge lærer at læse i en rigtig bog. Oplevelsen er helt anderledes end en lydbog for eksempel. Man danner helt andre billeder, når man læser selv.”

Louise Fogdal har været ude for at skulle assistere et folkeskolebibliotek, der ønskede at udfase bøgerne helt. Hun udarbejdede et forslag til et bogløst bibliotek, som hun fremlagde.

”Jeg kiggede dem dybt i øjnene og spurgte, om det virkelig var det, de ville have. Det var det heldigvis ikke!”